

Prof. univ. dr. Valentin CIORBEA¹

Dr. Alin SPÂNU

ARMATA ROMÂNĂ ÎN CAMPANIA DIN VEST (24 AUGUST 1944-12 MAI 1945) – EVALUAREA GENERALULUI PAUL TEODORESCU

Generalul Paul Teodorescu (1888-1981) se situează prin realizările sale în varii domenii din sectoare militare, civile și ale Bisericii Ortodoxe între marile personalități ale Armatei Române. Nu vom dezvolta aici multiplele sale calități, generalul Paul Teodorescu beneficiind de un volum colectiv omagial la împlinirea a 125 de ani de la naștere din care distinsul cititor se poate informa². Ne vom limita să punctăm câteva caracteristici care demonstrează experiența sa de război și capacitatea de a analiza și evalua evenimente militare.

A participat, conform Memoriului (dosarul personal) la campania din Bulgaria din 1913 în calitate de comandant de campanie. Pe timpul cât Armata Română a luat parte la Primul Război Mondial a îndeplinit diferite funcții în mai multe structuri militare precum Regimentul II Infanterie „Siret”, Regimentul de Vânători de Munte, Divizia a 10-a, Grupul Apărării Dunării și Ministerul de Război.

Cărțile și studiile publicate l-au așezat în onorant rol de promotor al științei și artei militare naționale, pentru care a primit recunoașterea Academiei Române și Academiei Oamenilor de Știință.

A fost conștient că prin tot ceea ce a dat Armatei Române a contribuit la pregătirea ei pentru misiunile îndeplinite pe teatrele de operații ale celui de-al Doilea Război Mondial.

Arestat din ordinul generalului Ion Antonescu, devenit conducător al Statului la 6 septembrie 1940, și-a dat demisia din rândul cadrelor militare două zile mai târziu astfel că nu a putut participa la Campania din Răsărit. După 23 august 1944 a solicitat generalilor Constantin Sănătescu și Nicolae Rădescu, în calitate de șefi ai guvernului, să i se încredințeze comanda unei unități, în conformitate cu pregătirea și gradul său, pentru a-și aduce contribuția la Campania din Vest. A primit numai promisiuni dorința nefiindu-i îndeplinită.

Generalul Paul Teodorescu a urmărit cu interes participarea Armatei Române pe frontul de Vest, a cercetat documentele Secției operații a Statului Major General, a colaborat cu Institutul Aerofotogrametric pentru întocmirea hărților și a realizat studiul *Contribuțiunea Armatei Române la victoria Aliaților*, susținut sub forma unei comunicări științifice în plenul Academiei Române la 24 ianuarie 1947.

Dacă în mediul militar, la diferite eșaloane, la convocări de pregătire se aborda și prezentarea luptelor purtate de Armata Română la Campania din Vest, după cum ne-a informat reputatul istoric militar Alesandru Dușu, conferința generalului Paul Teodorescu prezentată la cel mai înalt

forum științific al țării este prima evaluare publică a locului și rolului Armatei Române la eliberarea părții de nord-vest a teritoriului național, a Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei, într-o abordare geopolitică după cum se sugerează încă din titlu în raport cu interesele Coaliției Națiunilor Unite.

Iată de ce am considerat să aducem în atenția cititorilor textul conferinței generalului Paul Teodorescu, descoperit de colegul Alin Spănu în fondul Ministerului Propagandei Naționale din Arhivele Naționale Istorice Centrale, unde se păstrează și varianta în limba rusă.

Veți constata că aveam de-a face cu un text riguros, argumentat, cu aprecieri și considerații ce se vor regăsi ulterior în studiile istoricilor români, și nu numai, care s-au aplecat asupra evenimentului.

Din motive de spațiu tipografic textul nu este însoțit de cele șase hărți. Precizăm de asemenea că sublinierile din text aparțin generalului Paul Teodorescu. S-au îndreptat după ortografia corectă denumirile unor localități din Ungaria și Cehoslovacia.

„Vom arăta în linii cu totul generale la lumina operațiilor executate după 23 august 1944, care a fost partea de contribuție a Armatei Române la Victoria Aliaților.

Imediat după proclamația dată de M.S. Regele către țară, în seara de 23 august, prin care ordona armatei să lupte «prin orice mijloace și cu orice sacrificii împotriva dușmanului» au început operațiunile contra germano-maghiarilor. Ele au durat de la 24 august 1944 până la 12 mai 1945, adică 260 de zile, pline de enorme greutate și de sângeroase lupte.

După caracterul operațiunilor executate, teatrul de bătălie pe care ele s-au desfășurat, și scopul urmărit de fiecare, distingem, în ordine cronologică, următoarele patru mari faze de război:

FAZA I^a, cu o durată de 26 zile, (de la 24 august la 20 septembrie 1944), în care s-a efectuat: cu o parte din forțe, **Curățarea teritoriului țării de trupele germane**, iar cu altă parte, **Acoperirea mersului și concentrării forțelor sovieto-române**, pe frontul Ardealului³.

FAZA II^a, cu o durată de 35 zile, (de la 20 septembrie la 25 octombrie 1944), în care s-a executat **Eliberarea Ardealului de Nord**.

FAZA III^a, cu o durată de 95 zile, (de la 10 octombrie 1944 la 15 ianuarie 1945), în care a avut loc: **Participarea Armatei**

Române la înfrângerea Ungariei și ocuparea Budapestei: în sfârșit.

FAZA IV^a, cu o durată de 141 zile, (de la 21 decembrie 1944 la 12 mai 1945), în care Armata Română a continuat cu: **Participarea ei la eliberarea Cehoslovaciei** și la obținerea Victoriei finale.

În ziua crucială de 23 august 1944 când România, prin hotărârea bărbătească a M.S. Regele, **a schimbat atitudinea politică**, intrând în concernul alianțelor sale dintotdeauna, Armata Română, compusă din:

- 29 Divizii cu efectiv de război,
 - 20 Divizii de recruți, zise de instrucție,
 - 1 Corp Aerian și 10 Regimente Art. Aeriană,
 - 2 Divizii Marine,
 - 37 Școli Militare de toate categoriile,
 - 3 Centre de Instrucție,
- se găsea în următoarea situație:

a) Pe front, de la Marea Neagră până în Bucovina 22 Divizii, cu efectiv de război, Corpul Aerian și 2 Divizii Marine, constituind două Armate: Armata 3 și Armata 4.

b) Pe frontiera ungară, de la Brașov până la Cravița: 5 Divizii cu efectiv de război, 5 Divizii de recruți (de instrucție), 9 școli militare de ofițeri și subofițeri, dispuse în trei grupuri:

- un grup în regiunea – T. Severin – Timișoara – Arad,
- un grup în regiunea – Sibiu – Deva – Beiuș – Alba Iulia,
- un grup în regiunea – Brașov – Sighișoara – Tg. Mureș – Turda.

c) În interior și de-a lungul Dunării: 2 Divizii cu efectiv de război și 15 Divizii de recruți (instrucție), în zonele: Pitești

– Craiova – Caracal, București – Giurgiu, Valea Prahovei și Cernavodă – Constanța.

Această dispunere a forțelor române este de o importanță covârșitoare pentru desfășurarea operațiunilor de mai târziu, fiindcă ea a permis trecerea cu cea mai mare ușurință și în timpul cel mai scurt la luarea măsurilor necesare prin schimbarea de la 23 august. Într-adevăr: cu trupele aflate în interior s-a trecut fără pierdere de vreme la curățarea teritoriului de germani și s-a făcut supravegherea Dunării, iar cu trupele din Ardeal, s-a făcut acoperirea și s-au oprit atacurile germano-maghiare.

Dar acest dispozitiv nu a fost o simplă întâmplare. Documentele existente dovedesc că Marele Stat Major, prin măsurile anterior luate, a întrevăzut ipoteza când Armata s-ar fi putut găsi alături de Aliați.

La 24 august, ora 4 dimineața, focul, contra trupelor sovietice, încetează pe tot frontul românesc, în timp ce ofensiva Frontului 2 Ucrainean general Malinovski și Frontului 3 Ucrainean general Tolbuhin, începută în ziua de 19 august, continuă să înainteze fără încetare, către obiectivul ce și-a propus: **distrugerea forțelor germane**.

Pe front, trupele române se găsesc în situația cea mai critică în care s-a putut afla vreodată o armată. În sectoarele de spărtură Iași – Bacău și Chișinău – Bolgrad, ele sunt larg depășite de forțele sovietice; în restul sectoarelor sunt amestecate cu trupele germane, încercuite și dezarmate sau în retragere peste câmp și peste drumuri într-o învălmășeală de nedescris. Micile unități sunt izolate de marile unități din care fac parte: legăturile între comandamente rupte; aprovizionările sistate; altfel zis o situație din cele mai grele și mai apăsătoare, într-o atmosferă de confuzie generală.

În interior, poziția trupelor române nu era mai fericită, aproape în toate garnizoanele găsindu-se trupe germane, mai numeroase în zona Constanța – Fetești, în împrejurimi de București, și în regiunea petroliferă Ploiești – Târgoviște, unde unități române stau într-un sistem de apărare, intercalate cu cele germane.

Pentru oricare altă Armată situația aceasta ar fi fost fără ieșire. Singura Armata Română, conștientă și disciplinată, dând ascultare poruncii regale și instinctului său viguros, care n-a dezmințit-o niciodată, a știut să-și aleagă calea salvatoare și să treacă grabnic și cu toată lealitatea alături de Aliați, până la victoria finală. Nu se semnalează în tot acest timp, niciun comandant sau vreo unitate cât de mică, care să fi luat o atitudine potrivnică sau să fi făcut vreo defecțiune, care să fi dat naștere la lupte fratricide așa cum s-a întâmplat în Italia, Franța, Iugoslavia, Polonia și alte țări. Fiecare de la mic la mare, fiind convins de imperativul momentului și de reușita noii schimbări politice. Este desigur unicul caz de înțelegere, de cumințenie și de solidaritate integrală, pe care îl oferă Armata Română, istoriei omenirii, și când spunem aceasta despre Armată – care este expresia fidelă a popoului – spunem același lucru despre întreg neamul românesc.

În ziua de 24 august, de la ora 10, România se consideră în război cu Germania și Ungaria. Pe baza Directivei Operative din seara de 23 august, dată de generalul Mihail Gh., șeful M.St. Major și în același timp delegat de M.S. Regele cu comanda tuturor forțelor de uscat, aer și marină, se intră imediat și direct în prima fază a acestui nou război.

FAZA I^a, care se referă la curățarea teritoriului și acoperirea frontierei Ardealului, cuprinde două perioade:

Generalul Paul Teodorescu

Prima perioadă, (de la 24 august la 6 septembrie 1944) în care trupele române au operat absolut singure, independent de conducerea comandamentului sovietic.

A doua perioadă, (de la 7 septembrie la 20 septembrie 1944) în care trupele române, constituind Armata 1-a și Armata a 4-a au intrat sub ordinele operative ale Frontului 2 Ucrainean, comandat de Mareșalul Malinovski.

Perioada 1-a cuprinde două acțiuni suprapuse în timp, dar separate în spațiu și anume:

- O acțiune mai scurtă, de curățarea teritoriului, care a durat 8 zile.

- O acțiune mai lungă, de acoperire a frontierei Ardealului, contra atacurilor inamice din Vestul și Nord-Vestul țării, care a durat 12 zile.

În ziua de 23 august, pe tot cuprinsul țării se găseau următoarele forțe germane:

- **pe front:** 26 Divizii germane, dintre care 2 Divizii blindate, cu un efectiv de circa 556 mii oameni.

- **în interior:** mai multe grupuri de forțe germane, de importanțe diferite, cel mai de seamă în regiunea București – Ploiești – Câmpina – Târgoviște; apoi în regiunile: Slobozia – Călărași – Cernavoda – Constanța; Roșiori – Alexandria – Zimnicea – Giurgiu; T. Severin – Caransebeș – Reșița – Baziaș; Aiud – Sibiu; precum și mici garnizoane, aproape în toate orașele; toate aceste grupuri numărând circa 56.000 oameni.

Tot teritoriul țării trebuia curățat de aceste trupe inamice în timpul cel mai scurt, și în realitate așa s-a petrecut. Începută în dimineața de 24 august, operațiunea de curățare a luat sfârșit pe tot cuprinsul țării în seara de 31 august.

În zona capitalei, aceea care ne interesează mai mult, toate rezistențele din interiorul orașului de la: Școala de Război, cazărmile cavaleriei Cotroceni, cartierele Rahova, Șerban Vodă și Splaiul Independenței au fost reduse la tăcere, până în seara de 25 august. În exteriorul orașului, atacurile germane executate dinspre Pipera, Băneasa, Pădurea Băneasa și Otopeni au fost respinse și în parte distruse, până în noaptea de 27/28 august, prin energice contraatacuri, la început două, numai cu trupele din București, apoi trei (și cu trupele Diviziei a 10-a sosite în grabă de la Constanța).

Capitala a trecut, după cum se știe, prin momente de mare îngrijorare, mai ales din cauza aviației germane, dar grație vitejiei trupelor și a sprijinului dat de formațiuni aeriene anglo-americane, în ziua de 26 august, ea a fost salvată de la distrugerea ce o amenința.

În regiunea petroliferă, unde trupele germane erau organizate mai dinainte în adevărate centre de rezistență, împrejurul localităților, nodurilor de comunicație și accidentelor mai importante de teren, luptele sunt date în condiții mult mai grele, trebuind ca trupele române care făceau parte din același dispozitiv de apărare să execute mai întâi o operațiune de descleștare, și apoi libere pe acțiunile lor, să atace. Și aici trupele române au înfrânt, până în seara de 31 august, toate rezistențele germane. Orașul Ploiești a fost despresurat, în ziua de 29 august, cu ajutorul Diviziei a 18-a română care venise de pe frontul moldovean, și a unităților de tancuri sovietice.

Lupte importante au mai avut loc în zona T. Severin – Vârciorova, unde trupele germane au primit ajutoare de pe teritoriul iugoslav; de asemenea în zona podurilor Fetești – Cernavoda și în zona Constanța; peste tot rezistențele inamicului fiind înfrânte. Astfel încât în ziua de 31 august, adică

după opt zile, ceea ce poate fi socotit ca un record, operațiunea de curățare a luat sfârșit pe tot cuprinsul țării, soldându-se cu 56.000 prizonieri, dintre care 14 generali, 1.228 ofițeri, 6.706 subofițeri, și un numeros material de război.

În seara aceleiași zile, ca o consfințire a terminării misiunii de curățare, șeful M.St. Major raporta următoarele: «Misiunea dată Armatei Române de către Guvernul M. Sale Regele a fost adusă la îndeplinire în opt zile, după lupte foarte grele. Țara a fost eliberată de trupele germane... Repezițiunea cu care s-a executat această misiune se datorește adâncului devotament al Armatei față de M.S. Regele, precum și iubirii de libertate pentru țară și neam. Armata este gata pentru noi misiuni. General Mihail».

Este de subliniat în această operațiune, ca și în cele următoare, că toată suflarea ostășească românească, aflată la acea dată: ofițeri, subofițeri, soldați, recruți, auxiliari, elevi de școli militare, au luptat toți ca unul și unul ca toți, pentru eliberarea solului național. Este iarăși de observat că România este singura țară care și-a curățat teritoriul de inamic, cu propriile sale mijloace, spre deosebire de celelalte țări, unde curățarea s-a făcut în cea mai mare parte de către Aliați.

Paralel cu operațiunile de curățare duse de Armata Română, în interiorul țării, armatele sovietice de pe frontul Moldovei, la care s-au alăturat cele dintâi unități române reorganizate: Divizia 103 Vt. de Munte și Detașamentul blindat, au capturat și distrus 24 Divizii germane, din totalul de 26 Divizii existente (două divizii reușind să se retragă peste munți, din Bucovina în Ardeal). Și astfel toate forțele germane din România, cu un efectiv de circa 612.000 oameni, au dispărut ca prin minune, lăsând larg deschisă calea uriașei ofensive sovietice.

Pe când trupele române din interior dădeau lupte crâncene pentru curățarea țării de forțele germane, trupele române din Ardeal: 10 Divizii, (de Infanterie, Vt. de Munte și Cavalerie), 9 Școli Militare și 2 Centre Instrucție constituind Armata 1-a Română, eclerate și acoperite de mai multe unități de aviație ocupau, în primele 48 de ore, întreaga frontieră din Ardeal și Banat în lungime de 1.400 Km, dintre care 520 Km de front foarte activ, în scopul de a îndeplini spinosul și importantul rol de acoperire. Ne găsim astfel, și numai în interval de 48 de ore, datorită perspicacității M.St. Major, cu frontul de luptă, din Est, în Vestul țării.

De la 24 august și până la 6 septembrie, au avut loc, în această parte, câteva lupte locale, mai importante în zona Brașov, și în sectorul Dunării de Sus, trupele române reușind să oprească orice fel de infiltrație sau pătrundere inamică, mai importante, dincoace de frontieră.

La adăpostul Armatei 1-a, care face astfel acoperirea, armatele sovietice își execută nestingherit marșurile strategice prin România până dincolo de defileurile Carpaților, găsite libere de orice ocupație inamică, datorită măsurilor energice și la timp luate, de Înalțul Comandament Român.

Perioada 2-a (de la 7 septembrie până la 20 septembrie) constă din trei bătălii de frontieră, și anume:

- O bătălie ofensivă, pentru ocuparea intrândului secuiesc, cu direcția generală Sf. Gheorghe – Odorhei, și

- Două bătălii defensive, pentru oprirea atacurilor germano-maghiare, executate de aceștia de la Nord la Sud din zonele Cluj și Tg. Mureș, și de la Vest la Est, din Crișana și Banat.

În prealabil, s-au întărit trupele de acoperire, cu alte forțe

române, și cu unități sovietice, în special blindate și anticar; de asemenea, prin mărirea forțelor românești s-a făcut o nouă regroupare, constituindu-se două Armate: Armata I-a (6 Divizii) și Armata a 4-a (12 Divizii), de data aceasta sub ordinele operative ale frontului II Ucrainean, comandat de mareșalul Malinovski.

Bătălia ofensivă pentru ocuparea intrândului secuiesc a durat 9 zile (de la 5-14 septembrie) și a comportat o serie de lupte, mai importante la Nord de Brașov, în jurul orașelor Sf. Gheorghe, Odorhei, Reghin, realizându-se o pătrundere de 120 km în dispozitivul inamic. Scopul acestei ofensive, prin ocuparea intrândului secuiesc a fost de a interzice orice înaintare și ocupare a Carpaților Orientali de către trupele germane.

Au participat la această bătălie:

– Corpul Vt. de Munte (cu două divizii) operând sub ordinele Armatei a 4-a Române, pe direcția Brașov – Odorhei – Tg. Mureș și

– Divizia 103 Vt. Munte, Regimentul 7 Art. Grea și un detașament blindat, sub ordinele directe ale Armatei a 7-a Gardă Sovietică, care după ce au trecut din Moldova pe la Ghimeș – Palanca, au operat pe direcția M. Ciuc – Reghin.

Încă de la sfârșitul lunii august se semnalase concentrări de forțe germane și maghiare în zonele Cluj și Tg. Mureș în vederea unei ofensive în prima decadă a lunii septembrie. Și într-adevăr, în ziua de 5 septembrie, Comandamentul german, cu o armată formată din unități de structură neomogenă și compunere variabilă, declanșează ofensiva proiectată cu toată disperarea, în speranța desigur de a surprinde Armata Română, de a înainta până în Carpați, și de a opri grosurile sovietice în defileuri. Plan fecund în rezultate strategice și politice, dar dejucat la timp de rezistența dârză ce i s-a opus.

Această ofensivă a dat naștere din partea frontului româno-sovietic la două bătălii defensive:

Prima bătălie defensivă a avut loc de la 5-19 septembrie, în podișul transilvan, la Est de Carpații Apuseni. Ea a comportat mai multe lupte sângeroase, în special în regiunea Turda, în valea Mureșului și defileul Arieșului, la care lupte au participat totalitatea forțelor Armatei a 4-a Române, (adică 12 Divizii și un Detașament blindat). Rezultatul acestei bătălii a fost oprirea inamicului pe linia Mureșului, **asigurându-se astfel ieșirea grosului forțelor sovietice prin defileul Oltului și concentrarea lor în zona Sibiului.**

A doua bătălie defensivă a avut loc, în același timp cu prima bătălie, însă în Vest de Carpații Apuseni, în Crișana și Banat. Ea a constat din mai multe lupte foarte importante, în special în văile Crișului Alb și Negru, în valea Mureșului și în Banat, care s-au terminat cu oprirea inamicului în gura acestor defileuri, **asigurând și în această parte a țării concentrarea forțelor sovietice, în zona Deva – Lugoj – Orșova.**

La această bătălie a participat totalitatea forțelor Armatei 1-a Română, adică 6 divizii, și o parte din școlile militare de ofițeri și subofițeri. S-au distins în mod cu totul deosebit, prin eroism și abnegație, elevii școlilor militare de ofițeri de infanterie de la Arad și Radna în luptele pentru păstrarea gurii defileurilor Mureșului de la Păuliș; și elevii școlii militare de ofițeri de la Dorohoi, în luptele de încercuire de la Tinca.

Bravura trupelor românești și aportul important adus de ele, în special de școlile militare, au fost în trei rânduri elogi-

de Comandantul Grupului de Armate Sovietic general Managarov și menționate prin ordinul de zi cu importanta citație:

«Unitățile Armatei 1-a Română au oprit năvala germano-maghiară, **acoperind** mișcarea trupelor roșii spre Ungaria. În condiții grele de regroupare au dovedit bărbăție și dăruenie, și au îndeplinit cu cinste misiunea ce li s-a încredințat».

La această fază a conlucrat și Corpul Aerian care a executat: 1.992 ore de zbor în diferite misiuni lansând 177 tone bombe de toate calibrele asupra terenurilor de aterizaj, gări, trenuri, convoaie de camioane, trupe, tancuri etc.

Cu oprirea ofensivei germano-maghiare pe Mureș s-a încheiat prima fază de operațiuni a Armatei Române. Rezultatele obținute sunt din cele mai fructuoase, astfel:

– S-a eliberat în opt zile tot teritoriul național de germani, făcându-se în total 58.330 prizonieri. Prin această curățare s-a înlesnit ca marșurile strategice ale forțelor sovietice să se execute cu cea mai mare rapiditate, prin teritoriul românesc, spre Ungaria și Bulgaria.

– S-a făcut acoperirea frontierei de Vest și Sud, pe cont propriu, și s-a asigurat, timp de trei săptămâni, concentrarea unităților sovietice și debarșarea lor la Vest de Carpați, spre Ungaria. Totodată s-a angajat și fixat pe frontieră, toate forțele germano-maghiare, care ar fi venit, mai mult ca probabil pe Carpați, pentru oprirea trupelor sovietice în defileuri.

– S-au salvat regiunile petrolifere și industriale, germanii fiind împiedicați la timp de a le cauza stricăciuni.

– S-a făcut supravegherea Dunării, marea cale de penetrațiune operativă, ce duce până la inima Germaniei.

Toate aceste rezultate constituie un exemplu unic în evoluția politico-militară a României și în istoria războaielor, mai ales ținând seamă de condițiile cu totul anormale în care ele au avut loc.

FAZA II^a care se referă la trecerea armatelor sovieto-române la ofensivă pe tot frontul, pentru **Eliberarea Ardealului de Nord.**

Această fază începe în ziua de 20 septembrie 1944 (de fapt primele operațiuni pentru eliberarea Ardealului începuseră încă de la 5 septembrie, odată cu bătălia ofensivă executată pentru cucerirea intrândului secuiesc de la Sf. Gheorghe).

Faza 2-a face parte din ofensiva generală a Frontului 3 Ucrainean concepută în scopul de a încercui și distruge forțele germane-maghiare din Ardeal.

Pentru atingerea acestui scop, planul de manevră sovietic a constatat din:

– o puternică acțiune de front, pe Mureșul Mijlociu, în direcția generală Turda – Cluj – Careii Mari, executată cu trei armate, la început, apoi cu două, cu scopul de a fixa grosul forțelor inamice din Ardeal, și

– o manevră de mare amplitudine, combinată simultan cu cea de front, în câmpia Tisei, de la Sud la Nord, cu direcția generală Arad – Debrețin – Nyiregyhaza, executată de cinci armate, cu scopul de a tăia succesiv toate liniile de aprovizionare ale forțelor inamice din Ardeal și a determina încercuirea sau retragerea precipitată a acestora.

În cadrul acestei mari manevre sovietice se înscriu și operațiunile celor două armate românești.

În acțiunea frontală de fixare, la Est de Carpații Apuseni, participă inițial trei armate: Armata 27 Sovietică, Armata 7 Sovietică de Gardă și Armata a 4-a Română.

Armata 27 Sovietică și Armata a 4-a Română iau parte la atacul, propriu zis, pe direcția Turda – Cluj – Careii Mari, în timp ce Armata 7 Sovietică de Gardă, are misiunea să flancheze acest atac, înspre Est.

La această importantă acțiune Armata a 4-a Română angajează toate cele 12 Divizii ale sale și execută 21 de lupte înverșunate în următoarele operațiuni succesive:

- forțarea trecerii Mureșului mijlociu și asigurarea mai multor capete de pod pentru desfășurarea atacului;
- cucerirea orașului Tg. Mureș;
- ruperea frontului inamic în zona Turda, apoi cucerirea orașului Cluj;
- exploatarea succesului și urmărirea inamicului în direcția generală N.V. și cucerirea succesivă a zonelor Zalău și Careii Mari.

Această mare acțiune de rupere și străpungere a frontului inamic începută înainte pe 20 septembrie este terminată în ziua de 25 octombrie, când se atinge frontiera ungară. În tot acest timp, deși inamicul se apără cu înverșunare, totuși este nevoit să cedeze din cauza atacurilor fără răgaz date de armatele sovieto-române și mai ales din cauza amenințării spatelui de către marea manevră învăluitoare, care se face din ce în ce mai simțită, cu cât ea înaintează spre Debrețin.

După cucerirea Clujului de către Corpul Armată 104 Sovietic, și Diviziile 2 și 18 Vt. Munte, în ziua de 12 octombrie, inamicul mai încearcă o rezistență, ceva mai la Nord, pe linia Sucutard – Cămărașul – Jucul, care este sfărâmată de unitățile Armatei a 4 Române în ziua de 13 octombrie. După această dată inamicul nu mai poate opune nicio rezistență organizată până dincolo de Tisa; frontul sovieto-român înaintează fără încetare în urmărirea dușmanului, ajungând în ziua de 25 octombrie pe frontiera ungară.

În manevra învăluitoare din Câmpia Tisei participă 5 armate, dintre care și Armata 1-a Română, pe direcția generală Arad – Debrețin – Nyiregyhaza.

În desfășurarea acestei manevre, numai o parte din forțe au înaintat pe frontul transilvănean, executând luptele pentru Salonta și Oradea Mare, care sunt ocupate respectiv la 7 și 13 octombrie.

La aceste lupte au participat trei divizii din Armata 1-a distingându-se, cu această ocazie, Divizia 3 Vt. Munte, care deși angajată în luptă, **în zona Sântandrei – Toboliu** a dat ajutor Diviziei Tudor Vladimirescu, a cărei situație la flancul ei stâng, era foarte critică, în urma puternicului atac inamic, din 29 septembrie.

Tot această divizie, în ziua următoare, amenință în flanc și spatele trupele inamice, care urmăreau îndeaproape Corpul de Armată 33 Sovietic, ușurând acestuia descleștarea și retragerea de sub presiunea puternică a inamicului.

La Vest de frontiera Ardealului, grosul forțelor sovietice cu restul forțelor din Armata 1-a Română înaintează vertiginos către Debrețin, ajutând astfel eliberarea mai rapidă a Ardealului. Cu eliberarea Ardealului ia sfârșit faza 2-a, la care a participat cu mult succes și Corpul Aerian Român care a executat 1.744 ore de zbor, în misiuni de recunoaștere, bombardament și luptă.

FAZA III^a Ocuparea Ungariei.

Operațiunile din această fază sunt continuarea firească a operațiunilor din Ardeal. Ele fac parte din același plan de manevră a Frontului 2 Ucrainean care anvizaja nu numai

cucerirea Ardealului, considerat ca un obiectiv secundar, dar mai ales înfrângerea Ungariei, eliberarea Cehoslovaciei și ocuparea Austriei.

Marea mișcare de învăluire executată cu patru armate roșii și una română, în câmpia Tisei, avea un dublu rol: la început să ajute acțiunea frontală, în direcția Cluj – Careii Mari și apoi odată această misiune îndeplinită să se rabată spre Vest pentru a rupe în două frontul germano-maghiar, printr-o ofensivă la centru între Solnok și Tisacega, aruncând forțele inamice de la Sud de Szolnok spre Budapesta iar cele de la Nord de Tisacega spre frontiera cehoslovacă. Apoi prin larga spărtură ce se va produce să se reverse cu grosurile în direcția Viena.

Ofensiva proiectată a început la 8 octombrie și a comportat, în mod succesiv, următoarele patru operațiuni:

- Operațiunile dintre frontiera româno-maghiară și râul Tisa.
- Operațiunile de trecere ale râului Tisa.
- Operațiunile dintre Tisa și frontiera cehoslovacă.
- Operațiunile dintre Tisa și Dunăre.

În ce au constat fiecare din aceste operațiuni?

– Operațiunile dintre frontieră și Tisa au dat naștere la două bătălii importante de la Debrețin (8-21 octombrie) și de la Solnok (19-24 octombrie).

La bătălia Debreținului au participat Corpul de Cavalerie Român, cu două divizii (Divizia 1-a Infanterie și 1-a Cavalerie Instrucție) și două divizii V-tori de Munte (Divizia 2-a și a 3-a V-tori de Munte), în total deci patru divizii. Rolul acestor divizii a fost de a face siguranța flancului și spatelui Armatei a 6-a Sovietică Blindată, care atacă direct Debreținul.

La cucerirea acestui oraș, care cade în ziua de 20 octombrie, a luat parte activă Divizia 3-a V-tori Munte Română.

La bătălia Solnocului participă Corpul 4 Armată Român cu două divizii (Diviziile a 2-a și a 4-a Infanterie). Această bătălie a luat naștere din cauza expunerii flancului forțelor sovietice (Armatele 53 și 7 Gardă), în înaintarea lor spre Tisacego, pentru bătălia Debreținului.

În ziua de 19 octombrie, inamicul atacă din zona Solnok, sprijinit de 60 care de luptă, reușește să pătrundă 40 km în spatele forțelor sovietice, și să încercuiască complet Divizia 4-a Română, aflată în capul de pod, peste Tisa, la Sud de Solnok. În fața acestei amenințări, Comandamentul Sovietic ia un dispozitiv pe Crișul inferior cu fața la Nord și cu alte forțe îi contraatacă azvârlindu-i peste Tisa.

În tot acest timp, forțele inamice bătute în Ardeal și

1944. Post de artilerie antiaeriană

poarta Someșului, sunt urmărite pas cu pas de către Armata a 4-a Română și trupe sovietice, ajungând la 1 octombrie pe Tisa.

Toate armatele Româno-Sovietice găsindu-se aliniate acum pe Tisa, purced imediat la forțarea Tisei, în zona Tiszaug (nord Csongrad) cu Corpul 7 Armată Român (Diviziile 12, 19 și 9 Cavalerie), la 25 octombrie; în zona Tiszaugului cu Corpul 4 Armată Român, de la 7-9 noiembrie; în zona Tiszalök și Coiganu, cu Armata a 4-a, la 17-28 noiembrie; pe un timp extrem de nefavorabil și într-un teren cu totul inuntabil.

Prin trecerea Tisei și înaintarea Armatelor 53 și 7 Sovietic de Gardă, la centru, forțele germano-maghiare, așa cum fusese prevăzut prin planul de manevră, au fost separate în două. Contra forțelor inamice de la Nord de Tisacega operează Armata a 4-a Română și Corpul 4 Armată Român (din Armata 1-a Română). Armata a 4-a execută **bătălia de pe Valea Hernádului** între 24 octombrie și 20 noiembrie. Inițial a ajutat la cucerirea regiunii Miskolc, a distrus forțele inamice din masivul Hegyalja și a atins frontiera Cehoslovaciei către 20 decembrie. Corpul 4 Armată Român executa bătălia din Munții Bukk de la 16 noiembrie la 25 decembrie ducând lupte foarte grele într-un teren extrem de aspru. După ce a luat parte direct la cucerirea orașului Miskolc, cu Divizia 3-a V-tori de Munte, a străbătut tot masivul muntos Bukk, atingând frontiera cehoslovacă în ziua de 25 decembrie.

Contra forțelor inamice de la Sud de Solnoc a operat un singur corp Armată Român, Corpul 7 Armată. Acesta execută toată ofensiva din Pustă, încadrat de forțe Sovietice într-un sector fără drumuri și complet desfundat de ploii. La 16 noiembrie ajunge în fața Budapestei, prevăzută cu trei centuri de fortificație, care au necesitat trei atacuri concentrice metodic montate, Corpul 7 Armată Român la centru, Corpul 30 Armată Sovietic, la Nord iar Corpul 18 Armată Sovietic la Sud. Liniile fortificate au fost străpunse și cucerite succesiv între 21 noiembrie și 1 ianuarie 1945. Corpul 7 Armată Român a continuat atacul în interiorul Budapestei până la 15 ianuarie 1945, când a fost scos din lupte și îndreptat pe frontul din Cehoslovacia. Astfel pentru a doua oară, în interval de 27 ani, Armata Română a intrat victorioasă în Budapesta.

Pe timpul acestei faze Corpul Aerian a dezvoltat o activitate remarcabilă de 1.335 ore de zbor în misiuni diverse, atrăgându-și felicitări în scris adresate de Armata 27 Sovietică și Armata 5-a Aeriană Sovietică.

Rezultatele obținute la sfârșitul acestei a 3-a fază sunt următoarele:

– împreună cu forțele sovietice, interceptarea comunicațiilor din Pustă, cucerirea Pustei cu toate resursele ei și ocuparea Budapestei;

– singură, capturarea a 20.357 prizonieri și a unui bogat material; cucerirea a 1.237 localități (dintre care 14 orașe și 76 localități importante), cucerirea a doi masivi muntoși, precum și trecerea a trei mari cursuri de apă, cu o pătrundere de 300 km pe teritoriul ungar.

FAZA IV^a Eliberarea Cehoslovaciei.

Planul strategic al Frontului 2 Ucrainean își continuă desfășurarea fără nicio modificare. După ruperea frontului pe Tisa grosul forțelor sovietice (Armata 53 și 7 Sovietică Gardă) înaintează prin spărtura produsă spre Viena, în timp

ce Armata 40 Sovietică, cu Armatele 1 și 4 Române, (în total 15 Divizii) înaintează în Cehoslovacia, în direcția generală Praga, cu scopul de a înfrânge rezistența germană instalată în redutul muntos al Slovaciei și a acoperi dreapta Armatelor 53 și 7 Sovietic Gardă care ar fi putut fi stingherite în înaintarea lor spre Viena de către forțele germane din Cehoslovacia, dacă ele nu ar fi fost angajate serios și fixate prin luptă.

În această ultimă fază distingem următoarele trei operațiuni succesive mai importante:

a) Operațiunile de pătrundere până în Valea Hronului.

b) Operațiunile din Slovacia până în Valea Nitra.

c) Operațiunile din Munții Tatra Mică și Carpații Albi, pentru a ajunge în Valea Moravei.

d) Operațiunile de urmărire spre Praga.

a) Operațiunile de pătrundere în valea Hronului au fost duse de Armata a 4-a Română, imediat ce a ajuns pe frontieră, și au dat naștere la două bătălii chiar pe frontieră: Bătălia de la Szina Tarna și Bătălia de la Rozňava.

Bătălia de la Szina Tarna (20 decembrie 1944 la 12 ianuarie 1945) a fost executată de Armata a 4-a Română cu scopul: pe de o parte de a angaja forțele inamice din zona Kosice și a ajuta ofensiva Frontului 4 Ucrainean la Est de acest oraș; iar pe de altă parte de a face siguranța flancului și a spatelui Armatei 40 Sovietică ce înainta în Cehoslovacia. Ea a durat 20 zile cauzând uzura forțelor inamice.

Bătălia de la Rozňava este a doua bătălie de frontieră. Are loc în continuarea celei dintâi și a durat 16 zile (de la 12 la 28 ianuarie 1945). Scopul ei era de a străpunge apărarea inamică aici pe vechile lucrări de fortificație cehoslovacă. Atacul orașului a constat dintr-o acțiune frontală și două învăluitoare. Această bătălie contra unor lucrări de fortificație, într-un teren extrem de accidentat și pe o iarnă aspră, a cerut eforturi supraomenești din partea trupelor, care au fost răsplătite prin retragerea inamicului și pătrunderea în munții Tatra, cota 2049 și Metalici, 1440, pe Valea superioară a Hronului.

b) Operațiunile din Slovacia până în Valea Nitra au durat aproape două luni și jumătate (26 ianuarie la 8 aprilie 1945), de asemenea într-un teren foarte aspru și potrivit operațiunilor. Au luat parte ambele armate române care au executat mai multe bătălii, astfel:

– **Bătălia pentru localitatea Zvolen**, numai aceasta a durat aproape două luni, (26 ianuarie-20 martie 1945). Trupele Armatei a 4-a au continuat să înainteze prin Munții Tatra Mică și Munții Metalici, pe Valea superioară a Hronului cucerind zona industrială Valaska – Brezno – Pod Brezno, apoi a traversat Munții Metalici, scoborând spre localitatea Zvolen. În același timp trupele Armatei 1-a Română, după ce au participat la cucerirea localității Luceneț a străbătut masivul Javorina și a ocupat localitatea Banska Stiavnița. Ajunse pe malul stâng al Hronului ambele armate au trecut la cucerirea regiunii Zvolen pe care au ocupat-o, în ziua de 19 martie, asigurând prin aceasta dreapta grosului sovietic, care înainta de-a lungul Dunării spre Viena.

– **Bătălia pentru Banská Bystrica și Kremnica**, (de la 20 martie la 8 aprilie 1945) a fost purtată de Armata a 4-a Română și a constat dintr-un atac concentric executat pe trei direcții. Orașul Banska Bystrica atacat din trei părți, cade în ziua de 26 martie iar Kremnica în ziua de 8 aprilie 1945.

După cucerirea acestei localități, Corpul 6 Armată Român care a luat partea cea mai activă la această bătălie a înaintat

pe la Est de masivul Tatra Mică până la Sv. Martin, unde a făcut legătura cu Frontul 4 Ucrainean asigurând astfel sudura dintre cele două fronturi: 3 și 4 Ucrainean.

– **Forțarea Hronului și cucerirea Munților Nitra.** După cucerirea regiunii Zvolen și pe timpul când Armata a 4-a Română înainta la Vest de Hron, Armata 1-a Română, inițial, a stat în defensivă pe malul de Est al Hronului, la Sud de Zvolen, iar apoi cu Corpul 7 Armată a trecut Hronul și a întors toată apărarea germană de pe malul vestic al Hronului. Această manevră a Corpului 7 Armată Română a ajutat ca trupele Corpului 4 Armată Română să treacă și ele la vest de Hron. Armata 1-a Română găsindu-se acum cu ambele Corpuri de Armată la Vest de Hron a continuat înaintarea, a străbătut masivul Nitra cota 1345 și ajungând la 2 aprilie pe râul Nitra, îl forțază fără pierdere de timp cucerind orașul Banovce în ziua de 5 aprilie.

c) Operațiunile din Munții Tatra Mică și Carpații Albi pentru a ajunge în Valea Moravei (2 aprilie-2 mai 1945).

Ambele Armate Române își continuă înaintarea de pe râul Nitra înspre râul Vaag: Armata a 4-a Română, după ce străbate pe la sud masivul Tatra Mică, scoboară în Valea Vaag și se grupează către capul de pod de la Nove-Mesto, trece pe aici râul și întoarce toată rezistența inamică, silindu-l să se retragă spre Morava; Armata 1-a trece Vahul pe la Piešťany, apoi atacă cu Corpul 7 Armată Română de front și ajunge pe creasta Carpaților Albi, iar cu Corpul 4 Armată Română îi manevrează pe la Sud, în direcția Uhersky Ostroh silind pe inamic să se retragă pretutindeni.

d) Bătălia Moravei (12 aprilie-12 mai 1945).

Armatele române înaintază spre Morava: Armata a 4-a Română peste crestele Carpaților Albi, până la Nord de Zlin, în timp ce Armata 1-a Română trece Morava și înaintază de la Sud la Nord, ocupând orașele Kojetin și Kromeriz. După ocuparea acestor două localități, Armata 4-a Română trece Morava și atacă în direcția Prostiev iar Armata 1-a Română se îndreaptă la Nord de Brno. Atacul Armatei a 4-a Română a ajutat forțele Frontului 4 Ucrainean la cucerirea regiunii Olomouc – Prostiev la 8 mai, când are loc capitularea Germaniei. Cum trupele germane n-au vrut să depună armele, se trece la urmărirea lor spre Praga, cu detașamente rapide, pe care le-au prins și dezarmat.

În zona Humpolec – Jdireț (100 km Sud Est Praga) armatele române au fost scoase din operațiuni, la 12 mai, de unde au fost îndreptate spre țară, pe jos executând... km.

Și în această fază Corpul Aerian Român a dezvoltat o activitate foarte rodnică executând 6.304 ore de zbor, atrăgându-și mulțumirile comandanților sovietici.

Armatele Române în această ultimă fază au eliberat 1.722 localități, dintre care 31 de orașe, au cucerit prin lupte costisitoare șapte masivi muntoși, au forțat patru cursuri mari de apă și au înaintat pe o adâncime de 400 km.

Din cele arătate până aici rezultă în mod evident că România, prin actul de la 23 august 1944, a adus Aliaților esențiale servicii. Rezumăm pe cele mai importante:

1. A provocat prăbușirea frontului german de pe Nistru și Prut deschizând cea mai însemnată poartă de invaziune din SE European.

2. A mărit raportul de forțe, în favoarea aliaților, cu 71 divizii terestre, socotite astfel:

- 24 Divizii germane distruse pe frontul Moldovei.
- 22 Divizii române dezorganizate pe frontul Moldovei.

– 20 Divizii române, pe frontul de Vest la început, apoi 15 divizii până la sfârșitul războiului, deci un total general de 71 divizii.

În afară de acestea:

- 18 Flotile marină germană
- 2 Divizii marină română
- 1 Corp aerian german
- 2 Corpuri aeriene române

3. A descoperit spatele Armatelor germane, de la Sud de Dunăre, având o repercusiune catastrofală asupra ansamblului operațiunilor din Sud-Estul European. Prin marea poartă a Moldovei ofensiva Armatelor Sovietice s-a putut dezvolta și spre Sud, căzând direct pe toate liniile de comunicație din Balcani, ofensivă care s-a soldat cu distrugerea altor numeroase unități germane, în favoarea raportului de forțe al Aliaților, și în același timp cu prăbușirea totală a aripilor drepte germane, care până la această dată era cu desăvârșire intactă. Istoria ne arată că rolul Peninsulei Balcanice a fost întotdeauna determinant în operațiunile din Est.

Ne reamintim și în acest război că germanii nu au pornit ofensiva lor din vara anului 1941, contra Sovietelor, înainte de a fi ocupat întreaga Peninsulă Balcanică: făcând din această ocupație un caz de ordin strategic și politic. Ea a condiționat ofensiva germană în centrul Uniunii Sovietice și tot ea a condiționat ofensiva Sovietelor în centrul Europei.

4. A facilitat înaintarea Armatelor Sovietice atât înspre Vest cât și spre Sud deoarece linia fortificată din sudul Moldovei, și mai ales Carpați, unde s-ar fi putut organiza o oprire apreciabilă, n-au mai existat ca valoare operativă contra Aliaților. România a servit în operațiunile care au succedat, ca o platformă turnantă, atât pentru ofensiva din centrul cât și din sudul Europei.

5. A curățat teritoriul de germani și în același timp a deschis toate direcțiile de înaintare necesare ofensivei sovietice.

6. A asigurat concentrarea și desfășurarea strategică a forțelor sovietice în Ardeal, prin acoperirea făcută pe frontul Ardealului, lăsând astfel trecerile Carpaților libere de orice ocupație inamică, și prin oprirea hotărâtă, a ofensivei germano-maghiare pe Mureș, a ajutat să se desfășoare marea ofensivă sovietică, care trebuia să decidă într-o largă măsură soarta Germaniei.

7. A deschis marea arteră strategică și economică – Dunărea – de o importanță capitală pentru operațiuni.

8. A adus un aport militar substanțial pentru eliberarea Ungariei și Cehoslovaciei.

9. A fost a patra putere beligerantă sau întâia după cele trei Mari Națiuni Unite, punând în joc, fără nicio rețență, toate resursele sale militare, industriale, economice și financiare pentru victoria finală.

10. A scurtat războiul cu cel puțin șase luni, jertfind pentru aceasta 150.000 oameni.

Serviciile aduse de Armata Română și de șeful ei suprem au fost apreciate și distinse printr-o serie de documente oficiale, emanând de la Comandamentul Suprem Sovietic, în afară de cele eminate de la diferite Comandamente de Armată și Grup de Armate, sub ordinele cărora au operat unitățile române; reamintim pe cele mai importante astfel:

– Prezidiul Suprem Sovietic decorează pe M.S. Regele cu ordinul «Victoria» pentru **actul curajos al cotiturii hotărâte**

a politicii României spre ruperea cu Germania hitleristă și alierea ei la Națiunile Aliate, în clipa **când încă nu se precizase clar înfrângerea germanilor** recunoscându-se prin aceasta că schimbarea politicii României nu a fost făcută la un moment ușor și în ultima oră, ci la un moment greu pentru ea și oportun pentru Aliți.

– Generalisimul Stalin elogiază faptele unităților române în mai multe rânduri: cu ordinul de zi⁴ No. 310 din 25 martie 1945, citează trupele Generalului de Corp și Armată Dăscălescu: «Astăzi 26 martie, la orele 21, Moscova va saluta, în numele patriei, vitezele trupe ale Frontului II Ucrainian, printre care și trupele Armatei Române de sub comanda General Dăscălescu, care au cucerit orașul **Banska Bystrika**, prin 12 salve de artilerie trase de 124 tunuri».

– Cu ordinele de zi No. 323, din 31 martie 1945, No. 3330 din 4 aprilie 1945, No. 338 din 17 aprilie 1945 «În luptele pentru cucerirea orașului Nitra și Galanta, Bratislava și Tzisterdorf s-au distins trupele⁵ și tankiștii colonelului Zătreanu» (Comandantul Regimentului 2 Care de luptă).

– Cu ordinul de zi No... din 4 aprilie 1945 «Trupele sovietice în cooperare cu trupele române au cucerit orașul și gara Kremnica, puternic punct de sprijin inamic, la poalele Munților Tatra Mare. În lupte s-au distins⁶... și trupele Generalului de Corp Armată Dăscălescu precum și aviatorii Generalului de divizie Ionescu».

– Cu ordinul de zi No. 331 din 5 aprilie 1945 «În luptele pentru cucerirea orașelor Malacki, Bruck, Frievidza, Banovce s-au distins⁷... și Armata 1-a Română a Generalului de Corp Armată Atanasiu. Astăzi 5 aprilie, la orele 21, Moscova va saluta, în numele patriei, vitezele trupe ale Frontului 2 Ucrainean, printre care Armata 1-a a Generalului de Corp Armată Atanasiu, care au cucerit orașele sus numite, prin 20 de salve de artilerie trase de 224 tunuri».

Personalități publicistice și politice au recunoscut de asemenea importanta contribuție a României. Printre acestea cităm:

– Domnul Pierre Durrand, după conferința de la Moscova, în Comentariul său din 12 ianuarie 1945⁸ spune printre altele: «...Se mai știe de asemeni în ce condiții grele a pus Regele Mihai capăt alianței cu Germania prin admirabilul act de la 23 august 1944. Printr-o **întorsătură rapidă a politicii, Regele a provocat prăbușirea frontului german din România**, ceea ce a avut apoi urmări asupra situației trupelor germane din Grecia, Iugoslavia și Bulgaria. Se cunoaște de asemeni prețiosul aport adus după aceia de Armatele Române în Transilvania și Cehoslovacia împotriva forțelor hitleriste... Pentru toate aceste motive, Franța consideră că România a adus prin contribuția ei o prescurtare a războiului de cel puțin 6 luni...».

– Domnul Eden⁹ ministrul de externe al Angliei, în Camera Comunelor a declarat «România a dat un ajutor substanțial cauzei Aliților, menținând 14 Divizii în lupte».

– Domnul Thomas¹⁰ a sugerat că de vreme ce România este a patra țară, ca efectiv, pe frontul împotriva Germaniei ar fi cazul a se propune să i se acorde **un statut de beligeranță**.

– Postul de Radio «Voice of America» în comentariul său printre altele spune: «Cu toate că contribuția României la război este mică în comparație cu aceea a Marilor Aliți,

această țară și-a făcut totuși datoria, dând din puținul ei, pentru triumful cauzei comune... Când se va scrie istoria, actul de la 23 august va fi consemnat **ca un factor important în desfășurarea acestui război**».

Dar iată acum și o mărturie care vine de la inamic: Feldmareșalul Rundstedt atribuie prăbușirea forței militare germane la patru cauze principale, printre acestea: «pierderea materialelor prime, în special a acelor din România».

Se constată deci și de data aceasta importanța României din punct de vedere economic, politic și militar, așa cum însemnătatea ei s-a învederat și în trecut. Cităm următoarele aprecieri făcute în perioada apropiată nouă:

– Istoricul englez William Miller, în valoroasa sa lucrare «Succesorii Imperiului Otoman», la capitolul războiul rusoturc 1877¹³ spune: «Amândoi, turci și ruși, și-au dat seama că România era cheia situației».

– Generalul Ludendorff în lucrarea sa «Conduita Războiului și a politicii» referitoare la operațiunile trecutului război¹⁴ spune după ce România a trecut de partea Aliților: «Raportul de forțe în prezență devenise, prin acest fapt, încă mai defavorabil pentru noi și situația economică s-a agravat de asemenea și ea, în mod extraordinar».

– Mareșalul Hindenburg, în lucrarea sa «Din viața mea»¹⁵ după ce arată că a fost nevoit să ia 38 divizii de pe frontul francez pentru a face față României, spune cu un accent de mare sinceritate: «Într-adevăr, niciodată o putere așa de mică ca România n-a avut ocazia să joace în istoria lumii un rol de hotărâre așa de mare și la un moment așa de favorabil... România care avusese **în mână sa**, soarta lumii».

Domnule Președinte, Domnilor Colegi, Onorată Asistență,

Departa de noi pretenția că România, în 1944, a avut în mână ei soarta lumii, se poate totuși susține fără lipsă de modestie într-o măsură apreciabilă că ea a contribuit la ameliorarea sorții lumii. Armata Română în 1944-1945 s-a bătut pentru cauza omenirii, scurtând războiul, pacificând țări și eliberând popoare.

De la București până la Budapesta și Praga, ca o mărturie vie, stau înfipite cu zecile de mii crucile ostașilor noștri, indicând drumul străbătut de pașnicul popor român în nobila sa dăruire pentru liniște, libertate și pace.

Armata și-a făcut și de data aceasta datoria, toată datoria. Țara se poate mândri cu ea.

Când se va scrie istoria, după cum spune «Voice of America» se va vorbi desigur mai pe larg de aportul militar și politic adus prin actul de la 23 August, până atunci România poate fi cu conștiința împăcată că tot ce a putut face o Țară cu populația, bunurile și resursele ei de tot felul, a făcut din plin, pentru victoria Aliților, fără nici un alt gând decât acela de a intra – liberă și independentă – în drepturile ei firești».

ROMANIAN ARMY IN THE WEST CAMPAIGN (AUGUST 25, 1944-MAY 12, 1945) – THE EVALUATION MADE BY GENERAL PAUL TEODOR-RESCU

The article reproduces the communication *Romanian Army Contribution at the Allies Victory* that was sustained by

General Paul Teodorescu, in his quality as correspondent member at the Romanian Academy meeting that took place on January 24, 1947.

Keywords: Romanian Army, Second World War, West campaign, battles, General Paul Teodorescu

NOTE

- 1

Membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România; Universitatea „Ovidius” din Constanța.
- 2

Generalul adjutant Paul (Pavel Teodorescu) (1888-1981). Vocația creativității, coord. Valentin Ciorbea, Emilian Lovișteanu, Marian Moșneagu, Editura Ex Ponto, Constanța, 2013.
- 3

După documentele oficiale ale M.St. Major, Secția Operații.
- 4

Toate aceste ordine sunt date de generalisimul Stalin către comandantul Frontului 2 Ucrainean, Mareșal Malinovski.
- 5

Trupele sovietice, urmează unitățile... (sic).
- 6

Urmează unitățile sovietice.
- 7

Urmează unitățile sovietice.
- 8

Radio Paris din 12.I.1946, publicat în „Universul” din 16.I.1946.
- 9

Agenția Radio din 24.I.1945.
- 10

Agenția Reuter din 31.I.1945.
- 11

New York, 9 Februarie 1945 ora 23.45.
- 12

New York, 4 Mai 1945 ora 23.30.
- 13

Cap. XVI., p. 373.
- 14

Traducere franceză, p. (sic).
- 15

Traducere franceză, pp. 115 și 180.